کاتێ جۆرج ئۆروێڵ دەینووسی …
وەرگێڕانی: ئەستێرە عەباسی

جۆرج ئۆروێڵ مرۆڤێك بوو کە زۆر بەباشی لەگەڵ سەردەم و ڕۆژگارەکەیدا دەکەوتە گفتوگۆ و ڕەخنەی لێ دەگرت. لە کتێبی دەربەدەری لە پاریس و لەندەنەوە تاوەکوو کتێبی ١٩٨٤، ئەو شێوازانەی کە دامودەزگا حکومییە نامرۆڤییەکان و ئەوانەی زیاتر لەسەر ژیانی تاك کار دەکەن، دەخاتە ڕوو.

لایەنگرێکی سەرسەختی سۆسیالیزم بوو، کە بە ئاشکرا دژی کاپیتاڵیزم(نیزامی سەرمایەداری) و کۆمۆنیزم، فاشیزم(کۆنەپەرست) و ئیمپڕیالیزمی بەریتانیا بوو.

بە شێوەیەکی بەربڵاو بیروبۆچوونە سیاسییەکانی لەسەر بنەمای ئەزموونە تایبەتەکانی، لە خزمەتکردنی پۆلیسی ئیمپڕاتۆڕیی هیندستان -بۆرماوە- بگرە تاوەکوو قاپشۆری لە فەڕەنسا پێکهاتبوو. ئەو وردەوردە لە گەڕەکەکانی دەوروبەری ئینگلستان دوور کەوتەوە و بەرەو جەنگە ناوخۆییەکانی ئیسپانیا بەڕێ کەوت، تیرهاوێژێکی فاشیست تەقەی لێ کرد و ئەمیش ناچار بوو هانا بۆ پۆلیسی نهێنی کۆمەنیست بەرێت.

تێکڕای نامەکانی جۆرج ئۆروێڵ کە دەزگای چاپی لیڤرایت لە مانگی ئابدا بڵاوی کردووەتەوە، دەکرێت بە گفتوگۆی نێوان جۆرج ئۆروێڵ خۆی و سەردەمەکەی هەژمار بکرێ.

کاری ئەو ڕێخۆشکەری کێشە و مشتومڕ و شەڕی نێوان دەستە چەپ و دەستە ڕاست بوو و بۆ هەمیشە ناوبانگی بە بەرهەڵستکار دەرکرد. ئەم ناوبانگە سەرەنجامێکی گاڵتەجاڕیشی لێ کەوتەوە: دەوڵەتی بەریتانیا مافی بڵاوکردنەوەی هەندێ لە بەرهەمەکانی لە هیندستاندا نەدەدا، لە کاتێکدا کە هەر لەو سەردەمەدا بیروڕا دژە جەنگییەکانی خۆی لە تەلەفزیۆنی بی بی سی ڕادەگەیاند.

ئەو نامانەی کە لەم کتێبەدا کۆ بوونەتەوە قۆناغێکی کاتی چل ساڵی لەخۆ دەگرێت، کە بە نامەیەکی پڕ لە هەڵەی ڕێنووسی -کە لە قوتابخانەیەکی شەوانەڕۆژی نووسراوە- دەست پێدەکات و بە نامەیەك کە لە لایەن -سۆنیا- هاوسەری ئۆروێڵەوە نووسراوە، کۆتایی پێ دێت، چوونکە ئۆروێڵ لەو دەمەدا چیتر توانای نووسینی نەبوو. ئەم نامانە دیمەنێکی ڕاست و بێگەرد لە ژیانی ئۆروێڵدا نیشان دەدەن.

هەرچەندە نامە بەرچاوەکان خۆی نەینووسیون، بەڵکوو زیاتر پەیوەندی بە هاوڕێکانی و بەتایبەتی یەکەم هاوسەریەوە -ئالین-ەوە هەبووە،

که ده‌کرێ هه‌ر له‌و نامانه‌دا بۆمان ده‌ر بکه‌وێت که ئالین بۆخۆی نووسه‌رێکی به‌توانا بووه.
مخابن ئه‌نجامی چاوخشاندنه‌وه به‌سه‌ر کۆی نامه‌کانی ئۆروێڵدا، له ڕوانگه‌ی شیکردنه‌وه‌ی کاری ئه‌ده‌بی ئه‌وه‌وه، تا ڕاده‌یه‌کی زۆر دڵساردکه‌ر و نائومێدکه‌ره! به خوێندنه‌وه‌ی نامه نووسراوه‌کانی ده‌توانرێ به زانیاری زۆری کتێبی ١٩٨٤ و نیزامی ئه‌خلاقی کۆمه‌ڵگه‌ی ئاژه‌ڵان بگه‌ین. بزووتنه‌وه‌کان ته‌نیا یه‌ك کاریگه‌ری ڕادیکاڵیت له‌سه‌ر داده‌نێن، کاتێ جه‌ماوه‌ری خه‌ڵك هۆشیارن، ده‌زانن چ‌ێنچێنی هه‌ر که نوێنه‌ران کاره‌کانیان ئه‌نجام دا، ئه‌وان له ده‌ره‌وه‌ی شانێکه ده‌زانن.
به‌ڵام ئه‌و شته‌ی که زۆربه‌مان ده‌یبینین تێکهه‌ڵچوون و ناکۆکی نێوان ده‌زگا بڵاوکه‌ره‌وه‌کان و نیگه‌رانی له‌باره‌ی پاره‌وه‌یه.
له لایه‌کی تره‌وه، ئه‌و که‌سانه‌ی که به‌دوای ده‌رکی ماهییه‌ت و بیروڕا سیاسییه‌کانی ئۆروێڵه‌وه‌ن، له حه‌قیقه‌ته سه‌رنجڕاکێشه‌کان تێده‌گه‌ن.
به‌شێکی زۆری ئه‌م نامانه به‌و هه‌یه‌جانه‌ی که له وه‌رگێڕانی کتێبه‌کانی له وڵاتانی به‌ره‌ی ڕۆژهه‌ڵاتدا هه‌یبووه، ئه‌و تایبه‌تمه‌ندییه‌ی هه‌یه که تیایاندا زۆر جار ئاماژه به‌وه کراوه که خۆی له سووددوه‌رگرتنی بڵاوکردنه‌وه‌ی ئه‌م کتێبانه، ده‌پاراست. بڵاوبوونه‌وه‌ی دوو یادداشت - ڕووی قسه‌م له که‌سێکی ئانارشیسته(ئاژاوه‌گێڕه) به ناوی هێربێرت ئیدوارد ڕید- ئه‌وه ده‌خاته ڕوو که ئه‌و سه‌باره‌ت به پێکهێنانی میدیایه‌کی نووسراو که بۆ سانسۆڕ بیروبۆچوونه دژه جه‌نگییه‌کانی خۆی ده‌ر ببڕێ، زۆر نیگه‌ران بووه.
له‌نێوان سه‌رجه‌م بابه‌ته‌کانی تری ڕه‌خنه‌ی ئیمپڕیالیزمدا، دوو شتی بۆ گرنگ بوو، باوه‌ڕی به ئازادی بیروڕا و نیگه‌رانییه‌کانی بۆ دیل و کۆیله ئه‌ڵمانییه‌کان. ئه‌و بابه‌ته‌ی که له‌م کتێبه‌دا زۆر باس کراوه، پێداگری ئۆروێڵ له‌سه‌ر ڕه‌فتاری دادپه‌روه‌رانه و ته‌نانه‌ت له‌گه‌ڵ نه‌یاره‌کانی بوو، چ ئاشتیخوازێکی وه‌کوو ئه‌لێکس کامفۆرت یا فاشیستێکی وه‌کوو ئۆزواڵد موزلی.
ئۆروێڵی نووسه‌ر له سه‌رانسه‌ی کتێبه‌که‌دا سێبه‌رئاسا بوونی هه‌یه، ئه‌و مرۆڤێکه که له پێش زه‌مینه‌دا ده‌وه‌ستێ.

جۆرج ئۆروێڵ له‌سه‌ر به‌رگی ڕۆژنامه‌ی تایم

- ئۆروێڵ له نامه‌کانیدا، به دراماتیکیترین ڕووداوه‌کانی ژیانیدا - ئه‌و ڕووداوانه‌ی که بابه‌تی زۆرێك له نووسینه نایابه‌کانی بوون- به شێوه‌یه‌کی ته‌واو هه‌ستپێکراو و به‌بێ هیچ ڕوونکردنه‌وه‌یه‌ك، تێده‌په‌ڕێ.
له نامه‌کاندا هیچ نووسراوێك له‌سه‌ر ئه‌وساڵانه‌ی که ئه‌و له پۆلیسی ئیمپڕیاڵی بۆرما بوو یان له‌ێ سه‌رده‌می نووسینی کتێبی ده‌ربه‌ده‌ری

لە پاریسدا نەهاتووە، تەنیا یەك نووسراو لە کتێبی ڕووداوە پڕمەترسییەکانی بەڕەڵایەکی ئاماتۆر لە ئینگلستان و نووسراوی زۆر کەمی ویگان، شوێنێ کە ئەو بارودۆخی ژیانی ڕۆژانەی مەعدەنکارانی ڕاگەیاند و ڕۆژەیەکی کەمی لە کاتی ئامادەبوونی لە ئیسپانیادا، دەبینرێت.

هەروەها لەنێوان ئەم نامانەدا، ڕوونکردنەوەی ئەو دەورانەی کە نەخۆشخانەی تێپەڕاند و قۆناغی چارەسەری نەخۆشیەکەیشی -سیل- خراوەتە ڕوو. کۆتا نامەکانی بە تەرزێکی ئاگایانە و ئاوازێکی غەمگین نووسرابوون، بەڵام بەم حاڵەیشەوە بۆ جار ئاوازەکەیان شاد بوو. ئەم نامانە کەمتر سەروکاری لەگەڵ دەرد و ئازارەکانیدا هەیە.
بە نەخۆشی خەمۆکی، کە بووە هۆی تێکەڵبوونی لەگەڵ کارەکەیدا، لەنێوان خۆی و کوڕەکەیدا -ڕیچارد- مەودایەکی هێشتەوە و نەیتوانی تا کۆتایی نەخۆشیەکەی، کوڕەکەی ببینێ.
لە ڕاستیدا ئەو شتەی کە ئەم کتێبە پێوەی خەریکە، کۆمەڵە وێنەیەکە لە ژیانی ئۆروێڵ، کە بە پلەی یەکەم سەروکاری لەگەڵ بیروبۆچوونی ئەو و لە کۆتاییشدا بە هەموو لایەنە بێدەنگ و تاریکەکانی ژیانیەوە هەیە. ئەم جۆرە دیمەنە بەدەستهێنانی زنجیرەی چالاکییە کۆمەڵایەتییەکان و بیروڕای تاکەکەسی قورستر دەکات، هەر بەم بۆنەیەوە زۆر بەنرخترە.

بەڵام بە ئاستەم دەتوانرێ بگوترێ کە خوێنەرانی ئەم کتێبە ڕێك و ڕاست کۆن. زیاتر ئەم نامانە لە ئێستادا تەنیا بۆ هەوادارانی ئۆروێڵ ئاشنایە، لە کاتێکدا لێرەدا ڕیوایەتی دەق بە جۆرێك نییە کە بتوانێ سەرنجی خوێنەری ئاسایی بەلای خۆیدا ڕابکێشێ. لە هەردوولاوە چاپی چوارەمی ئەم کتێبە کە کۆمەڵە وتار، نامە و نووسراوە ڕۆژنامەوانییەکانی جۆرج ئۆروێڵە و گرنگترین نامەکانی لەپاڵ وتارەکان و شیکردنەوەی ڕۆژنامەکان، بریتییە لە هەڵبژاردەی یادداشتەکانی ڕۆژانەی، کە مایەی سەرنجی خوێنەرانە.

وەها سیمایەکی سیمبۆلیکی(ڕەمزی)، هێشتا نرخی ئەوەی هەیە کە ڕابوەستین و چاوێك بە لایەنە بێخەوشەکانی مرۆڤایەتی و بەسەرهاتی ژیانیدا بخشێنین: کتێبە نەنووسراوەکان، هەڵوەشاندنەوەی سەفەرەکان، پەیوەندییە ناکامەکان، نەخۆشی، قەرزە ماڵییەکان، پەیداکردنی کەشفی لەبار و شایستە و لە هەموویشی خۆشتر، هۆگربوونی بە کوڕە بچووکەکەیەوە.

کۆی نامەکانی ئۆروێڵ، لە ناخەوە ژیانی ئەومان بەو جۆرەی کە

هەبووە بۆ دەردەخات، هەر وەکوو ئەوەی کە خودی ئۆروێڵ وتویەتی: “ئەگەر لە دەروونی ژیانی هەر کەسێك بڕوانین، جگە لە کۆمەڵێك شکست هیچی تر نابینین.”

کاتێك ئۆروێڵ لە بی بی سی کاری دەکرد، لە بنەڕەتدا بەرهەمهێنەری بەرنامە بانگەشەییەکان بوو.
ڕاوێژکارەکەی لەگەڵ بڵاوکردنەوەی ڕاگەیەندراوێکدا –کە بژاردەیەك لە ڕاگەیەندراوەکە لەم کتێبەدا هاتووە- دەڵێت: “من ئەوم لە لایەنی ئەخلاقی و توانای زەینییەوە زۆر قبووڵە. ئەو زۆر ڕاستگۆ و دوورە لە پەنامەکی و نهێنی و لە ڕۆژی دواییدا یان بە باش و چاکەکار لە قەڵەمی دەدەن یا ئەوەی کە لە ئاگری دۆزەخدا دەیسووتێنن!” بەڵام خودی ئۆروێڵ ئەزموونی جیاوازی هەبوو.

لە بیرەوەرییدا نووسی: “هەموو بانگەشە و پڕوپاگەندەکان، تەنانەت ئەوانەی کە ڕاستی و حەقیقەتیش دەڵێن، لە درۆیەك زیاتر هیچی تر نین.”
ئەوە ئۆروێڵ بوو کە لە وتارەکەیدا لەبارەی گاندییەوە، بیرمان دەخاتەوە کە هەموو باشەکان گوناهبارن، تا کاتێ کە بەراوەژووەکەی دەسەلمێت…”
دوو مەسەلەی گرنگ ڕووی دا، کە ئۆروێڵ بەهۆیەوە سەرزەنشت کرا. یەکەمیان ئەوەیە کە بەنیاز بوو پەلاماری هاوڕێیەکی خۆی -جاسینتا بودیکام- بدات، تەنانەت گەیشتە ئەوەی کە جلەکانی دڕاند. دووەمیشیان ئەوەیە کە لیستی ئەو کەسانەی بۆ نوێنەرایەتی دەوڵەتان ڕەت کردەوە، کە دڵدۆنگی لایەنگری کۆمەنیستبوونیان لێ دەکرا.
بە بۆچوونی من بە شێوەیەکی کورت و پوخت ئەوەی کە لە کتێبەکەدا نامەکانی لایەنە بەرانبەرەکانیش هاتووە، زەمینەی گرنگی زیاد کردووە. ئەم بابەتەی دوایی، زۆر هاوشێوەی خستنە تەڵەی ناوەکان بوو لە سەردەمی مککارتیزمدا McCarthyismو لەگەڵ بیرکردنەوەی ئۆروێڵ خۆیدا نەدەهاتەوە. بەشی توێژینەوەی زانیاری، کە بەدوای کەسانی چەپی دژە ستالینی دەگەڕا، هاوڕێی ئۆروێڵ -سێلێنا کیروان-ی دامەزراند تاوەکوو یارمەتی بانگەشەی دژە شۆرایی بدات. ئەو بۆ وتارێك داوای یارمەتی لە ئۆروێڵ کرد، بەڵام ئۆروێڵ ئەوەندە نەخۆش بوو کە نەیدەتوانی هاوکاری بکات.

ئەو نووسەرانی دیکەی -کە بەکەڵکی ئەو کارە دەهاتن- ناساند و بۆ دڵنیایی، پێڕستێك لەو ڕۆژنامەنووسان و نووسەرانەی کە بە بۆچوونی بە شێوەیەکی نهێنی کۆمەنیست بوون یان تەنیا لە لایەنگرانی حزب بوون، ناساند و دانی پێدانا کە ناکرێ وەك مەبلەغێك باوەڕیان پێ

بکرێ. هەرچەندە ئەم کارە بە کارێکی ئەقڵانی دەهاتە بەرچاو، بەڵام باسێکی دڵهەژێن بوو و ئەم کارە بەڕاشکاوی لەگەڵ گەواهیدان لەدژیان لە بەرانبەر کومیتەی چالاکییە دژە ئەمریکییەکان، جیاواز بوو.

لەبارەی ڕابردووەوە، هیچ شتێ ناتوانێ ڕەفتاری ئۆروێڵ ڕوون بکاتەوە، بەڵام لە نامەیەکدا کە چوار دەیەی دواتر بە شێوەیەکی هاوڕێیانە نووسرا (و لەم کۆمەڵە نامەیەیشدا بڵاو بووەتەوە)، بودیکام بەم جۆرە ڕای خۆی دەربڕیوە: “ئەو پەیوەندییەی لەناو بردووە کە لە سەردەمی منداڵیدا زۆر گەرموگوڕ بوو… ساڵانێکی پێچوو تا بە شێوەیەکی ئاشکرا تێگەیشتم کە هەموومان کەموکوڕیمان هەیە، بەڵام لەنێوان تەواوی ئەو مرۆڤانەی کە بینیومن، ئەو لە هەموو کەسێ زیاتر کەموکوڕی هەبوو.”

دەستەواژەی “زیاتر کەموکوڕی هەبوو”، بەتەواوی لەگەڵ تێڕوانینی ئۆروێڵدا یەك دەگرێتەوە. حاشای بوونی ئارمانشارەکان، ڕق و قین و نەفرەتی لە پیرۆزییەکان و قارەمانێتی، ڕەشبینبوونی بە هەر جۆرە کەماڵخوازییەك هەروەها جەختکردنەوە لەسەر ئەوەی کە مرۆڤ بە پێی دابونەریتی خۆی ڕووبەڕووی بارودۆخی سەخت و دژوار دەبێتەوە و لەنێوان خراپ و خراپتردا، یەکێکیان هەڵدەبژێرێ. ئەم وتەیە، بەم جۆرە لەگەڵ باوەڕبەخۆنەبوونی ئەو، بە پیرۆزدانانی کارەکەی و بلیمەتی ئەو لە ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ بابەتی ناخۆشدا، وێك دێتەوە.

بەگشتی ئەم تایبەتمەندییانە بیروبۆچوونێکمان سەبارەت بە ئۆروێڵ لا دروست دەکات کە هەم واقیعیانە و هەم ئینسانییە. لە وتنی حەقیقەت سفتوسۆڵ و سەختە و لەو واحیدەدا بە هۆی ئەم نیشانانەوە بێتواناییەکانی مرۆڤ دەبەخشێ. ئەم بیروبۆچوونە بە شێوەیەکی تەواو لە نامە تایبەتەکانیدا دەبینرێت.
سەرنجڕاکێشتر لەمانەش ئەوەیە، تێکڕای ئەم کۆمەڵەیە لەجیاتی ئەوەی ئۆروێڵ وەکوو سیمبۆل و نموونە بەرەوپێش ببات، پیشانمان دەدات کە ئەو وەکوو مرۆڤێك، لە شکستەکانی گەورەتر و لە ئارەزووەکانی بچووکتر بوو.

جۆرج ئۆروێڵ: نووسەری بەناوبانگی ئینگلیزی، لە ماوەی دەیەی ١٩٢٠ی میلادیدا، لە پۆلیسی ئیمپراتۆری هیند لە بۆرما خزمەتی دەکرد. لەو

سەردەمەدا، بۆرما پارێزگایەك بوو لە هیندی بەریتانیا. کۆماری بۆرما دەکەوێتە باشووری ڕۆژهەڵاتی ئاسیاوە و هاوسنوورە لەگەڵ هیندستان و بەنگلادیش و چین و تایلاندا. هەروەها میانماریشی پێدەوترێت، کە پایتەختەکەی شاری ڕانگۆنە.

ڕووبەری خاکی بۆما بریتییە لە ٦٧٦٥٧٨ کیلۆمەتری دووجا و چلەمین وڵاتی جیهانە لەڕووی فراوانی خاکەکەی و بیستوچوارەمین وڵاتی جیهانە لەڕووی ژمارەی دانیشتووان و ٨٩٪ی دانیشتووانەکەی سەر بە ئایینی بودییزمن و ٤٪ی مەسیحیین و ٤٪ی تریشی موسوڵمانن و ٣٪ی دانیشتووانی پەیڕەوی لە ئایینەکانی تر دەکەن. سەرچاوەی گرنگی سامانەکەی لۆکە، نەیشەکەر، برنج، نیکڵ و نەوتە.

هێربێرت ئیدوارد ڕید: ئانارشیست، شاعیر و ڕەخنەگری ئەدەبی ئینگلیزی بوو، کە بە هۆی کتێبە زۆرەکانییەوە کە لەبارەی هونەرەوە نووسیویەتی، لەوانە کتێبی کاریگەری ڕۆڵی هونەر لە فێرکردندا، ناسراوە. هەروەها ڕید لە دامەزرێنەرانی دامەزراوەی هونەرە هاوچەرخەکان بوو.

کۆیلە ئەڵمانییەکان: پاش شکستی دڵتەزێنی ئەڵمانیا لە ستالینگراد، نەوەد و سێ هەزار ئەڵمانی بە دیل گیران، کە تەنیا پێنج هەزار کەسیان بەزیندووی گەڕانەوە بۆ ئەڵمانیا.
مککارتیزم: زاراوەیەکە بۆ ئاماژەدان بە چالاکییە دژەکۆمەنیستییەکانی سیناتۆر جۆزیف مککارتی (١٩٠٨ تا ١٩٥٧) لە دەستپێکی قۆناغی جەنگی ساردا.

مەکسیم ویگان: ژەنەڕاڵی فەڕەنسی، لەدایکبووی بڕۆکسڵ لە جەنگی جیهانی یەکەم بەڕێوەبەری ناوەندی ژەنەڕاڵ فوش بوو. لە مانگی چواری ١٩٢٣ تاوەکوو ٢٩ی مانگی یانزەی ١٩٢٤، دووەمین کۆمیسیێری باڵای فەڕەنسا بوو لە سوریا و لوبنان. هەروەها براوەی خەڵاتی خاچی گەورە بوو.

وەرگێڕانی: ئەستێرە عەباسی

Show original message